شيوه محاسبات ماليات بر ارزش افزوده

در يك زنجيره كالايي كه فرضاً از واردات مواد اوليه توسط واردكننده آغاز و نهايتاً با مصرف نهايي كالاي توليد شده از مواد اوليه وارداتي توسط مصرف كننده نهايي به پايان مي‌رسد، فعالان اقتصادي چون، واردكننده، توليدكننده، توزيع‌كننده و خرده فروش قرار دارند. با فرض اينكه واردكننده و توليد كننده به عنوان مؤدي مشمول نظام ماليات بر ارزش افزوده بوده و در اين نظام ثبت نام نموده‌اند و بايد تكاليف قانوني خود را در اين خصوص انجام نمايند.

شرح عمليات اجرايي در خصوص ماليات بر ارزش افزوده براي واردكننده و توليدكننده به عنوان مؤدي ماليات بر ارزش افزوده به قرار زير مي‌باشد:

گام اول (وارد كننده):

واردكننده‌اي كه به عنوان مؤدي در ماليات بر ارزش افزوده ثبت نام نموده است، در زمان واردات مواد اوليه به ارزش گمركي بعلاوه حقوق ورودي فرضاً ۱۰۰۰ واحد پولي، در گمرك ۳۰ واحد پولي را به عنوان ماليات پرداخت مي‌نمايد. ثبت واردات مواد اوليه براي وارد كننده به استناد اوراق گمركي مربوط به واردات مواد اوليه در دفاتر وي به صورت زير مي‌باشد:

دفتر روزنامه			
رديف	شرح	بدهكار	بستانكار
۱	موجودي مواد اوليه وارداتي	۱۰۰۰	
۲	ماليات بر ارزش افزوده خريد	۳۰	
۳	وجوه نقد		۱۰۳۰

وارد كننده با احتساب نرخ سود و هزينه‌هاي خود، مواد اوليه وارداتي را به ارزش ۱۲۰۰ واحد پـولي بـه توليدكننـده جهت فروش عرضه مي‌كند و چون مؤدي ثبت نام شده در ماليات بر ارزش افزوده است مـي‌بايسـتي ۳ درصـد ماليـات را از توليد كننده وصول نمايد. بنابراين ثبت فروش وي در دفتر روزنامه به استناد صورتحساب فروش به قرار زير مي‌گردد:

دفتر روزنامه			
رديف	شرح	بدهكار	بستانكار
۱	وجوه نقد	۱۲۳۶	
۲	فروش		۱۲۰۰
۳	ماليات بر ارزش افزوده فروش		۳۶

در پايان دوره مالياتي سه ماه، وارد كننده با تنظيم اظهارنامه ماليات بر ارزش افزوده و كسر ماليات‌هاي پرداختي بر روي خريد از ماليات‌هاي دريافتي به هنگام فروش مانده (مابه‌التفاوت) را به عنوان ماليات متعلق اظهار و بـه حسـاب خزانـه واريز مي‌نمايد و ثبت دفاتر وي به صورت زير خواهد بود:

دفتر روزنامه			
رديف	شرح	بدهكار	بستانكار
۱	ماليات بر ارزش افزوده فروش	۳۶	
۲	ماليات بر ارزش افزوده خريد		۳۰
۳	وجوه نقد (مانده ماليات متعلق)		۶

گام دوم:(توليد كننده)

توليد كننده براي فعاليت توليدي ، مواد اوليه‌اي را از واردكننده خريداري نموده و در دفـاتر خـود ثبـت ذيـل را بـه استناد صورتحساب خريد انجام مي‌دهد.

دفتر روزنامه			
رديف	شرح	بدهكار	بستانكار
۱	موجودي مواد اوليه	۱۲۰۰	
۲	ماليات بر ارزش افزوده خريد	۳۶	
۳	وجوه نقد		۱۲۳۶

در مرحله بعد، توليد كننده اقدام به واردات ماشين آلات و تجهيزات خطوط توليد مي‌نمايد و به مأخذ ارزش گمركي بعلاوه حقوق ورودي فرضاً ۱۰،۰۰۰ واحد پولي، در گمرك ۳ درصد ماليات پرداخت مي‌نمايد. ثبت اين ماشين آلات در دفتـر روزنامه به استناد اسناد مثبته به قرار زير است:

دفتر روزنامه			
رديف	شرح	بدهكار	بستانكار
۱	ماشين آلات خطوط توليد	۱۰۰۰۰	
۲	ماليات بر ارزش افزوده خريد	۳۰۰	
۳	وجوه نقد		۱۰۳۰۰

توليد كننده پس از خريد مواد اوليه و ماشين‌آلات خطوط توليد، اقدام بـه توليـد محصـولات خـود نمـوده و نهايتـاً محصول توليدي را به ارزش ۳۰۰۰ واحد پولي به توزيع كننده عرضه مي‌نمايد و چون مؤدي ثبـت نـام شـده در ماليـات بـر ارزش افزوده است از توزيع كننده ۳ درصد به مأخذ قيمت فروش (۳۰۰۰ واحد پولي) به عنوان ماليـات ، وصـول مـي‌نمايـد. ثبت فروش براي توليد كننده در دفتر روزنامه به استناد صورتحساب فروش به قرار ذيل است:

دفتر روزنامه			
ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	وجوه نقد	۳۰۹۰	
۲	فروش		۳۰۰۰
۳	ماليات بر ارزش افزوده فروش		۹۰

در پايان دوره مالياتي سه ماه، توليد كننده با تنظيم اظهارنامه ماليات بر ارزش افزوده و كسر ماليات‌هاي پرداختي بر روي خريد از ماليات‌هاي دريافتي به هنگام فروش، مشمول اضافه پرداختي مي‌شود. (مابه التفاوت ماليات‌هاي خريد از فروش مانده منفي دارد.) بنابراين توليدكننده مي‌تواند اين اضافه پرداختي را كه ناشي از خريد ماشين‌آلات در طي دوره مي‌باشد، در پايان دوره سه ماهه يا درخواست استرداد نمايد و يا به عنوان مانده اعتبار به دوره مالياتي بعد انتقال دهد.

- در صورت درخواست استرداد ثبت دفتر روزنامه وي به قرار زير است:

دفتر روزنامه			
ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	ماليات بر ارزش افزوده فروش	۹۰	
۲	بدهکاران (سازمان امور مالياتي كشور)	۲۴۶	
۳	ماليات بر ارزش افزوده خريد		۳۳۶

- در صورت درخواست انتقال به عنوان اعتبار به دوره بعد ثبت ذيل را انجام مي‌دهد:

دفتر روزنامه			
ردیف	شرح	بدهکار	بستانکار
۱	ماليات بر ارزش افزوده فروش	۹۰	
۳	ماليات بر ارزش افزوده خريد		۹۰

بنابراين حساب ماليات بر ارزش افزوده خريد وي به ميزان ۲۴۶ واحد پـولي، در پايـان دوره سـه مـاه داراي مانـده بدهكار خواهد بود كه اين امر ناشي از انتقال اضافه پرداختي دوره مذكور به عنوان اعتبار به دوره ماليا‌تي بعدي مي‌باشد.

همانگونه كه ملاحظه كرديد، عملاً ماليات‌هاي پرداختي به هنگام خريد و همچنـين واردات در قيمـت تمـام شـده خريد لحاظ نمي‌گردد و به صورت جداگانه مبالغ آن ثبت و نگهداري خواهد شد و نهايتاً در قيمت تمـام شـده فـروش تـأثير نداشته و به اين ترتيب پديده اخذ ماليات از ماليات يا همان اخذ ماليات مضاعف در اين نظام ماليا‌تي به وجود نمي‌آيد و نـرخ مؤثر ماليات همان سه درصد در مراحل مختلف واردت ـ توليد ـ توزيع و مصرف خواهد بود.

گروه اطلاع‌رساني و آموزش مؤديان